

A TUDOMÁNYOS-MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁSI RENDSZER TOVÁBBFEJLESZTÉSE A SZOVJETUNIÓBAN

A Szovjetunió mai tudományos-műszaki tájékoztatási rendszere a szovjethatalom évei alatt lényegében V.I. LENIN-nek a külföldi irodalom beszerzéséről és elosztásáról szóló dekrétuma alapján fejlődött ki fokozatosan az öszsz-szövetségi, központi ágazati és köztársasági intézetek, területi és ágazatközi tájékoztatási szervek, valamint tudományos kutató- és tervezőintézeti és vállalati tájékoztatási osztályok és irodák széles körű hálózatává. Eközben a tájékoztatási szolgálat által megoldandó feladatok mind sokrétűbbekké és bonyolultabbakká váltak. A tudomány és a technika rohamos fejlődése folytán az információáramlás valamennyi ismeretágban ugrásszerűen emelkedett. A Pravda 1967. január 12-i számában közölt adatok szerint, ma már a világ különböző országaiban csupán a természettudományok és a műszaki tudományok területén 50 000-nél több folyóiratban mintegy 4,5 millió cikket közölnek évente. A világ szabadalomállománya kb. 12 millió találmány leírását tartalmazza. Ehhez járul még a kiadott könyvek és cikkgyűjtemények, valamint a publikált és nem publikált kongresszusi és egyéb beszámolók hatalmas tömege.

Világszerte nyilvánvalóvá vált, hogy korunkban egyetlen tudományág sem fejlődhet kielégítően, ha nem veszi figyelembe a felhalmozott ismereteket, ha nem hasznosítja a különböző területeken elért legújabb eredményeket. Bebizonyosodott, hogy a termelőerők növekedésének az üteme is nagymértékben a tudományos felfedezések és kutatási eredmények gyors gyakorlati alkalmazásától, a legkiválóbb hazai és külföldi tapasztalatok elterjesztésétől függ. Mindezt szükségessé teszi a tudományos-műszaki tájékoztatás sürgős, átfogó, erőteljes fejlesztését. Ennek a követelménynek a felismerése nyomán szabta meg az SzKP XXIII. Kongresszusa, hogy a Szovjetunióban meg kell szervezni a népgazdaság irányítása új feltételeinek megfelelő, a tudósok, mérnökök, ujtók, valamint az állami szervezetben dolgozók növekvő igényeit a jelenleginél jobban kielégítő, igen hatékony országos tudományos-műszaki tájékoztatási rendszert.

A Szovjetunió Minisztertanácsa e követelmény megvalósítására a közelmúltban fontos határozatot hozott "A tudományos-műszaki tájékoztatás országos rendszeréről". A határozatot a Pravda 1967. január 12-i és az Izvesztija 1967. január 10. és 12-i számában közölt cikkek alapján ismertetjük.

A kormányhatározat megállapítja a Szovjetunió jelenlegi tudományos-műszaki tájékoztatási rendszerének a hiányosságait. Gyökeres megjavítására olyan intézkedéseket tart szükségesnek a folyó öt éves tervben, amelyek a legkorszerűbb műszaki eszközök felhasználásával biztosítják a kellő idejű és teljességi tájékoztatást a hazai és külföldi tudományos eredményekről. A határozat szerint az Össz-szövetségi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Intézet /VINITI/ eddigi központosított tájékoztatási tevékenységének fenntartása mellett különös figyelmet kell fordítani az országos rendszer alapját képező ágazati tudományos-műszaki tájékoztatási szolgálatok fejlesztésére, továbbá az országos, ágazati és ágazatközi területi tájékoztatási szervek tevékenységének a koordinálására.

A minisztériumok, főhatóságok és a szövetségi köztársaságok minisztertanácsai kötelesek hat hónapon belül kidolgozni és jóváhagyni az ágazati tájékoztatási rendszerek és a tudományos-műszaki tájékoztatás területi szervei hálózatának 1967-1970-ben való létrehozására és fejlesztésére irányuló intézkedéseket. A határozat pontosan megszabja az ösz-szövetségi minisztériumoknak, hatóságoknak, továbbá a szövetségi köztársaságok minisztertanácsainak és hatóságainak a tudományos-műszaki tájékoztatás megszervezésével kapcsolatos tennivalóit.

A kormányintézkedések célja az, hogy a tudományos-műszaki tájékoztatás és propaganda országos rendszere minden ágazatnál és vállalatnál egyaránt a népgazdaságirányítás integráns részévé váljék. A tervbe vett program megvalósításában felelős szerepe van a Szovjetunió Minisztertanácsa Tudományos és Technikai kérdésekkel foglalkozó Állami Bizottságának, minthogy a kormány rábízta a tudományos-műszaki tájékoztatásügy országos irányítását.

A határozat nagy figyelmet fordít a tudományos-műszaki tájékoztatás operatív jellegének fontosságára. Megállapítja, hogy jelenleg a tájékoztatás gyakran elmarad a rohamos ütemben fejlődő tudomány és technika leglényegesebb szükségleteitől és értéke már csak ezért is jelentősen csökken. Az új szakirodalom megismeréséhez szükséges idő csökkentésére kötelezően előírja, hogy 1967-től az összes természettudományi és műszaki közleményekhez rövid referátumokat kell fűzni. Ez az intézkedés gyorsítja a szovjet szakirodalmi forrásokról szóló információk közreadását és csökkenti azt az időt, amelyet a szakembereknek a számukra szükséges információk keresésére kell fordítaniuk. Hangsúlyozza, hogy a tudósokat, a termelésben és az államapparátusban dolgozókat jelentős mértékben segíti a műszaki-gazdasági kutatások, továbbá az ágazatok és egyes gyártási ágak hazai és külföldi fejlesztésének problémáiról összeállított szemleszerű közlemények. Megszabja, hogy a szövetségi köztársaságokban, közigazgatási területeken és határterületeken létre kell hozni a tudományos és műszaki tájékoztatási szervek, tudományos és műszaki könyvtárak és egyéb intézmények egységes tájékoztatási bázisait /referenz állományait/, amelyek az összes szükséges könyvekkel, folyóiratokkal, szabadalmi leírásokkal, szabványokkal és egyéb tudományos és műszaki dokumentumokkal rendelkeznek. E tájékoztatási bázisok megszervezése nemcsak anyagi eszközöket, hanem a szakemberek felbecsülhetetlen értékű idejét is megtakarítja. Ez a Szovjetunióban, tekintettel a nagy távolságokra, különösen nagy jelentőségű.

Az országos tájékoztatási rendszerben fontos helyet foglal el a megalakítandó Össz-szövetségi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Központ, amely a különböző intézetekben végzett kutatásokról szóló jelentések mikrofoto másolatait fogja gyűjteni és az érdeklődők számára hozzáférhetővé tenni. Ez a Központ ezenfelül a végzett kutatásokról operatív tájékoztatásokat is fog készíteni és közreadni. Ennek folytán a tudományos dolgozók és mérnökök e Központtól felvilágosítást kaphatnak az őket érdeklő olyan beszámolókról is, amelyeket az időszaki sajtóban még nem közöltek, mégpedig a szó szoros értelmében néhány nappal a kutatás befejezése után, függetlenül attól, hogy a hatalmas kiterjedésű Szovjetunió melyik földrajzi pontján végezték a vonatkozó kutatásokat. Az ilyen feladatokat ellátó központ megszervezése lényegesen meg fogja könnyíteni a tudományos eredmények ágazatközi cseréjét, az indokolatlan párhuzamos kutatások kiküszöbölését, az elért tudományos eredményeknek a jelenleginél gyorsabb gyakorlati alkalmazását a népgazdaságban.

A határozat újszerűen körvonalazza és szabályozza a területi tájékoztatási szervek feladatait is. Ezek egyfelől arra hivatottak, hogy ellássák a köztársaságok, területek és határterületek tervező és irányító szerveit a szükséges tudományos és műszaki információkkal, másfelől pedig, hogy állományukból a különböző szervezetek, vállalatoknak és szakembereknek rendelkezésére bocsássák az általuk igényelt tudományos és műszaki szakirodalmat, illetve dokumentációs anyagokat.

A határozat hangsúlyozza, hogy a minisztériumok, a különböző hatóságok és a köztársaságok minisztertanácsai felelősek a tájékoztatási anyagoknak a vállalatok, tudományos kutató- és egyéb intézetek és egyéb állami szervek által történő egyszerű felhasználásáért. Ez azért fontos, mert a felhasználatlanul heverő információk senki számára sem hoznak hasznot.

A mai szakadatlan nagy volumentű információáradat mellett az adott konkrét kérdések megoldásához szükséges információk összegyűjtése a különböző információforrásokból, és operatív terjesztésük szinte elképzelhetetlen a gyűjtésükre, feldolgozásukra, visszakeresésükre és továbbításukra alkalmas gépesített és automatizált rendszerek nélkül. Ezért a határozat szorgalmazza a tájékoztatási szolgálat korszerű formáinak megteremtését, az információk gyűjtését, feldolgozását, tárolását, visszakeresését és szolgáltatását megkönnyítő hatékony műszaki eszközök és módszerek létrehozására irányuló munkák frontjának bővítését. Intézkedéseket tervez a korszerű tájékoztatás-technikai eszközök gyártásának a fokozására az 1967-1970 években. Erre vonatkozólag konkrét utasításokat ad a Szovjetunió Tervhivatalának és az illetékes minisztériumoknak.

Befejezésül GVISIANI elvtársnak, a Szovjetunió Minisztertanácsa Tudományos és Technikai kérdésekkel foglalkozó Bizottsága elnökhelyettesének az Izvesztija tudósítójának adott nyilatkozata nyomán még rámutatunk arra, hogy az ismertetett nagyjelentőségű kormányhatározat sikeres megvalósításának egyik elengedhetetlen feltétele a kibővitendő tájékoztatási rendszer megfelelő szakképzettségű kaderszükségletének sürgős biztosítása.

Development of the system of scientific and technical information in the Soviet Union

The Council of Ministers of the Soviet Union passed a significant decree on the national system of scientific and technical information. In this decree the tasks of the central and regional information organs are stipulated in a new form. As from 1967, short abstracts must be added to all scientific and technical publications. Unified information bases have to be established in the federal republics, in the administrative regions and in the borderlands. An All-Union Federal Scientific and Technical Information Centre has to be set up for collecting the microcopies of reports on research work conducted in various research institutions, and for making them accessible for those interested. The production of up-to-date technical apparatus for processing information has also to be increased.

S₃S

Развитие системы научно-технической информации в Союзе ССР

В решении Совета Министров Советского Союза "О государственной системе научно-технической информации" заново регулируются задачи центральных и территориальных органов информации. В решении предусмотрено положение, согласно которому начиная с 1967 года все сообщения в области естественных наук и техники должны быть снабжены краткими рефератами. В союзных республиках, краях и областях следует создать единые базы информации. Стало необходимым создать Всесоюзный Научно-Технический Центр Информации для сбора микрофотокопий об исследовательских отчетах различных институтов и обеспечения к ним доступа заинтересованных лиц. Необходимо увеличить производство современных технических средств информации.

::³::

Weiterentwicklung des wissenschaftlich-technischen Informationssystems in der Sowjetunion

Durch den bedeutenden Beschluss des Ministerrates der Sowjetunion über "das nationale System der wissenschaftlich-technischen Information" werden die Aufgaben der zentralen und der regionalen Informationsorgane auf neuartige Weise geregelt. Von 1967 an soll jeder naturwissenschaftlichen und technischen Publikation ein kurzes Referat beigelegt werden. In den föderativen Republiken, in den Verwaltungsgebieten und in den Grenzgebieten sollen einheitliche Informationsfonds errichtet werden. Zwecks Sammlung Mikrofilmkopien der Forschungsberichte der in den verschiedenen Instituten durchgeführten Arbeiten soll ein Wissenschaftliches und Technisches Allunions-Informationszentrum aufgestellt werden. Auch die Produktion von modernen Informationseinrichtungen soll in erhöhtem Masse gefördert werden.

